

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Ex Tractatu de Judiciis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

quia in his Novitius tantum accipit, quantum dat, neque à regressu impeditur, *Laym. Sanch. Hyac. Don. to. 2. tr. 7. q. 30. n. 5. Pyrrh. n. 87.* Deinde se non extendit ad testamenta Novitiorum, aut donationes mortis causâ, quia cum hæ firmæ non sint, nisi secutâ Professione, non obstant, quò minùs Novitii liberè ad sæculum regredi possint, quod unicè Trid. præcavere voluit. Item se non extendit ad renuntiationes & donationes factas ante ingressum, *Sanch. Laym. Pyrr. n. 80.* nisi factæ sint intuitu ingressus, tunc enim comprehenduntur Decreto Trid. & sunt invalidæ, *Barb. Less. Pyrr. l. c. Krimer l. 3. q. 31. n. 1723. Reiff. à n. 143. § n. 149.* ubi adducit

plures declarationes S. Congreg. Ratio est, quia per ejusmodi donationes non minus impeditur libertas regrediendi, quàm impediatur per donationes in Novitiatu factas, quod impedire voluit Trid. vide tamen *Schmalzgr. l. 3. t. 31. n. 129.* ubi cum multis docet contrarium, dicitque multoties à Rota decisum. Novitius testans in ipso Novitiatu non tenetur servare solemnitates juris civilis, sed potest se conformare Juri Can. de cujus foro jam effectus est; secùs si ante Novitiatum testetur, nisi testetur ad causas pias, *Eng. n. 32.* An Clerici sæculares de bonis Ecclesiasticis testari possint, *dixi Cas. 26. n. 11.*

Ex Tractatu de Judiciis.

C A S U S LXII.

Publius Judex causas retardat, & ignorans injustas fert sententias, 1. In dubiis & probabilibus sententiatur pro amico, 2. Munera accipit, 3. In quavis causa advocatum agit, 4. Et pluribus subservit, quàm iuri possit, 5. Audito crimine inquit in Cajum, 6. & cum nec Fiscus nec alii Cajum accusent, 7. Testes etiam occulta crimina, & ea, quæ sub secreto habent, 8. & omnia, quæ credunt esse vera, etsi ipse sciat esse falsa, edicere cogit, qui falsò dicta non revocant, 9. Reus super crimine interrogatus primùm jurato negat,

10. ex post promissa impunitate fatetur, 11. complices occultos prodit, accusatores de veris & falsis criminibus accusat, 12. Ad declinandâ tormenta fatetur crimen à se non commissum vel planè occultum, 13. contra satellites se defendit, carcerem amicis suadentibus & juvenantibus effringit, ad triremes condemnatus fugit, 14. Pro Resolutione

QUÆR. I. Quæ personæ concurrant ad iudicium, & quæ sit iudicis obligatio?

ꝛ. Ad iudicium præcipuè concurrunt iudex, advocatus, actor, reus, testis,

testis, &c. Obligatio judicis est : 1. Habere scientiam officio competentem ; si ex culpabili ignorantia, malitia, vel respectu humano iniquam ferat sententiam, peccat mortaliter, teneturque ad omne damnum parti læsæ ; idem est, si sententias sine justa causa differat, causetque partibus inutiles expensas, si pergat cum periculo partium in sua inqualificatione, absolvi non potest nisi dimisso officio. Si bonâ fide pronunciavit injustam sententiam, tenetur monere partem læsam, ut appellatione vel aliter sibi provideat. 2. Debet in judicando sequi id, quod probabilius est, ut dixi *Casu 3. n. 8.* Ratio est, quod judex ex vi officii & tacito contractu cum Rep. debeat judicare juxta allegata & probata, ideoque illi addicere causam, qui magis probaverit. Si jus utriusque partis sit æquè probabile, aut æquè dubium, & neuter sit in possessione, debet rem litigiosam dividere, aut si dividi non possit, litem per concordiam vel transactionem finire. 3. Debet tantum judicare subditos, & causas sibi subjectas ; trahens clericum ad tribunal sæculare excommunicatur in Bulla cænæ. 4. Utroque jure Canonico & civili prohibitum est offerre & judici acceptare munera ob periculum perversionis ; imò munera magna ante prolationem sententiæ acceptare videtur jure naturæ illicitum, quia multum inclinant ad pervertendum judicium, juxta illud Eccl. 20. *Xenia & dona excæciant oculos judicum.* Et quamvis

unus foret, qui à tali dono non moveretur, moventur tamen plerumque, & ideo rectè censetur jure naturæ prohibitum, sicut fornicatio, quamvis fortè in uno vel alio casu non noceat educationi prolium, quia tamen nocet plerumque, ideo omni casu est prohibita ; & quamvis acceptans acquirat illorum munerum dominium, tamen per se ea tenetur restituere ante sententiam, nisi inde timeatur gravis infamia ; nam sicut acceptatio, sic & retentio movet plerumque ad pervertendum judicium, *Lug. d. 37. à n. 129.* Si verò absit omne periculum, nec judex juramento astringatur ad non acceptanda munera, jure naturæ non erit illicitum, exigua quædam acceptare, præsertim post sententiam, dummodò dentur planè liberè, ex justo titulo, v. g. pro extraordinaria judicis diligentia in maturanda sententia, &c.

QUÆR. II. Quæ sint obligationes Advocati ?

æ. Sequentes : 1. Ut habeat scientiam convenientem suo officio. 2. Ut causa, quam tuetur, sit justa, aut saltem verè probabilis ; nec obstat, quod opposita ei videatur probabilior ; nam sic cliens habet jus rationes suas probabiles in judicio proponendi, sicut & advocatus nomine ipsius, & fortè judex judicat probabiliorem, quam ipse judicat minus probabilem, *Vasq. Salas. Lorca, Diana, & plures apud Lugo d. 41. n. 8.* Si in cursu litis advertat causam esse injustam, tenetur monere clientem ut

ut desistat: aliàs & clienti & parti adversæ tenebitur de omni damno inde securo, *S. Th. q. 73. a. 3.* Hinc antequam suscipiat causam, ejus merita diligenter examinare, & de ejus periculo clientem monere debet. Si qualvis causas suscipere paratus sit, est in continuo statu peccati mortalis, ideòque non potest absolvi nisi mutatâ in melius mente. 3. Debet clienti suo esse fidelis, causam & documenta ejus non prodere, aut adversæ parti simul inservire, nec in eadem causa agere Advocatum & Judicem propter periculum partialitatis, aut plures causas suscipere quàm tueri possit, nec injustè causas vel probationem differendo, clienti vel parti adversæ causare inutiles expensas, tunc enim utriq̃ue tenebitur ad restitutionem; pleraq̃ue jam dicta etiam tenent de Referendaris, Secretariis, Procuratoribus, Notariis, &c.

QUÆR. III. Quid de ordine judiciali, de actore, reo, testibus, &c.

6. R. 1. Judex in civilibus non procedit nisi ad instantiam partis, qui instat vel petit aliquid in judicio, vocatur actor, à quo aliquid petitur, vocatur reus. In criminalibus triplici modo judex procedere potest: 1. Per viam accusationis, quando scilicet accusator reum in scriptis judici defert cum onere probandi. 2. Per viam denunciationis, quando verbo vel scripto reus judici defertur sine obligatione probandi. 3. Per viam inquisitionis, quando

judex ex officio inquit in crimen, idq̃ue vel generaliter, v. g. in genere quærendo, an aliquod crimen commissum sit, vel specialiter, an hoc crimen ab hac persona, v. g. Cajo commissum sit. Inquisitionem generalem judex semper facere potest; specialem non potest, nisi præcesserit infamia authoris per duos testes juratos, ante inquisitionem probata. R. 2. Fiscus vel alius à Magistratu ad hoc constitutus tenetur ex justitia & officio reos accusare, privatus nunquam tenetur, nisi crimen vergat in grave damnum Reip. vel innocentis, tunc enim tenebitur ex charitate, si commodè possit, illud accusare vel denunciare judici. R. 3. Ad judicium requiruntur ad minus duo testes omni exceptione majores, in aliquibus causis etiam plures; nemo tamen tenetur testari, nisi legitime jussus à judice, aut cum ejus testimonium necessarium est pro avertendo malo Reip. vel innocentis: si crimen sit occultum, nemini damnosum, & in judicio probari possit, licitè potes illud judici deferre, ne crimina maneant impanita, *Suar. Filius. Mol. tom. 5. d. 32.* ad hoc tamen non teneris; Si verò criminis notitiam habes per injuriam, v. g. ex literis sine jure apertis, sub secreto im-vel explicito, v. g. quâ consultus advocatus, medicus, chirurgus, &c. tunc etiam à Superiore jussus crimen fateri nec potes, nec teneris; quia secretum obligat ex jure naturali, contra quod Superior præci-

Zz 3 pere

pere non potest; excipe, nisi reus pergat innocenti vel Reip. nocere, tunc enim secretum esset de re illicita, utpote contra bonum commune vel innocentis, idedque non obligat, *Less. Mol. d. 5. V. Cas. 18. à n. 7.* Quòd si testis legitime à Superiore iussus se à testando subtrahat, & alter ex defectu talis testimonii causâ cadat, multi ralem obligant ad restitutionem; at verius est oppositum, quia non ex iustitia sed obedientia tenebatur dare testimonium: ergo si ex defectu testimonii alter patiatur damnum, hoc reparare non tenebitur; sicut non tenetur juxta omnes Religiosus vel filius-familias, si à Superiore vel patre iussus restinguere incendium in domo vicini, illud non restinguat. *§. 4.* Nullo casu licet testari, vel alium inducere ad testandum scienter falsum; si testis ignoret, tu verò scias, esse falsum, adhuc inducere non potes ad jurandum, quia perjurium etiam materiale est intrinsecè malum sicut blasphemia, *Azor. Suar. Vasq. Pontius, Sanch. 10. 1. in dec. l. 3. c. 8. n. 10.* nisi fortè dicas, hîc non esse perjurium, nequidem materiale, eò quòd testis non juret rem ita esse, sed se putare, quòd ita sit, quòd verum est. Qui testatus est scienter falsum, tenetur illud revocare etiam cum pari suo damno, si speretur fructus revocationis. Ratio est, quia in pari damno habenda est major ratio innocentis. Si bonâ fide falsum dixit, adhuc tenebitur & quidem ex iustitia revocare, ut patet ex dictis

Cas. 44. n. 3. sed non cum notabili damno, nisi fortè agatur de vita innocentis. Si dixit crimen verum, sed injustè, quia v. g. habebat sub secreto, vel quia dixit iis, quibus sine detractioe dici non poterat, est quidem obligatio famam læsam redintegrandi, sed non cum periculo vitæ, etsi alter inde incurrat sententiam mortis, *Tamb. l. 8. t. 4. c. 1. §. 9.* Nam si crimen est verum & legitime probatum, sententia mortis est iusta, pro iusta autem mortis sententia non debetur restitutio saltem cum tanto incommodo. *§. 5.* Circa reum tenenda sunt sequentia: 10.
 1. Reus regulariter à iudice non potest condemnari, nisi citatus, auditus & convictus. 2. Si reus interrogetur à iudice super crimine nequidem per unum testem vel alia indicia semiprobatato, respondere non tenetur, imò crimen etiam juratò negare potest; hoc enim non est mentiri, sed dicere se non commisisse crimen semiprobatato, quod verum est, si crimen est semiprobatato, *Nav. Sylves. Ang. Rodrig. aliiq. apud Lug. d. 38. n. 14.* docent, reum adhuc non teneri fateri, quando agitur de amissione vitæ vel membri, honoris, libertatis vel omnium bonorum, idq. *Lug. Less. Henriq.* meritò dicunt esse valde probabile. Ratio est 1. quòd lex humana non obliget cum maximo vitæ periculo, nisi propter maximum Reip. damnum, quòd hîc esse non supponitur. 2. Reus absens citatus non tenetur comparere etiam cri-

crimine plenè probato, & incarceratus fugere potest: ergo nec crimen semiprobatum tenetur fateri.

3. Testis jussus testari contra proxime conjunctum vel etiam contra extraneum cum gravi suo damno non tenetur obedire: ergo nec contra seipsum cum manifesto vitæ periculo; opposita tamen sententia, quòd reus super crimine semiprobatò juridicè interrogatus teneatur veritatem contra se fateri, est communis, *S. Th. q. 69. a. 1. Cajet. Sotus, Covar. Less. Sanch. conf. l. 6. c. 3. dub. 29.* nam judex in tali casu habet jus interrogandi: ergo alter obligationem respondendi, sunt enim hæc essentialiter correlativa; deinde bonum commune videtur exigere ejusmodi confessionem, ne crimina maneat impunita; bono autem communi vita privata nocentis postponi debet. Sententia prior in tantum servit, ut Confessarius non teneatur multum urgere reum ad fatendum crimen, minùs propterea denegare absolutionem, dummodo neget bonâ fide. 3. An confessio rei spe impunitatis extorta sufficiat ad ejus condemnationem, non convenit inter DD. Si reus erat obligatus crimen fateri, eò quòd esset semiprobatum, tunc sive impunitas fictè, sive ex animo promissa fuit, judex nec potest, nec debet stare promissis, postquam crimen legitime confessus est, nisi fortè sit judex supremus, & illæ adsint circumstantiæ, ut pœnam licitè relaxare possit; judex autem inferior, quia

non potest pœnam relaxare, sed ex officio tenetur plenè confessum condemnare, ideòque ejus promissio fuit de re illicita, & per consequens impleri nec potest, nec debet, *Felin. Sanch. l. 1. de matr. d. 11. n. 2.* Econtrà si reus non tenebatur fateri crimen, eò quòd semiprobatum vel aliis indicis non esset sufficienter gravatus, confessio non est valida, & sententia inde secuta est nulla, teneturque judex ad omnia damna, *Gomez, Imola conf. 106. Lug. à n. 178.* Ratio est, quia tunc judex nullum jus habet ad interrogandum, minùs ad dolo extorquendam confessionem: ergo confessio est injuriosè obtenta cum obligatione restitutionis; si tamen tertius absque culpa iudicis confessionem extorsisset, posset reus à iudice condemnari, quia crimen est plenè probatum, & judex nulli fecit injuriam. 4. Reus nec debet nec potest prodere complices omninò occultos, si convinci non possint, nec pergant nocere; tunc enim non est justa causa eos diffamandi, potest verò ad justam sui defensionem accusatoris vel testium occulta crimina revelare ad infirmendam eorum auctoritatem, non tamen licitum est eis falsum crimen imponere, etiamsi injustè ab iis esset accusatus, ut certum est ex *Cas. 46. n. 18.* Sicut non licet alteri, sic nec sibi ipsi ad evitanda v. g. tormenta falsum crimen imponere, id enim foret perniciosum mendacium, & seipsum moraliter occidere, si obinde

11.

12.

13.

de prævideatur ad mortem condemnandus, sicut moraliter occideret alterum, si ad evitanda tormenta ei capitale crimen imponeret, & judicem induceret ad occidendum innocentem. *Dices*: Ergo etiam ad evitanda tormenta vel ex motivo pœnitentiæ non possem fateri occultum crimen verum, ob quod occidar, quia esset positivè concurrere ad mortem propriam. *R.* Esset concurrere ad mortem propriam justè infligendam, quod faciliùs excusari potest, quàm si concurratur ad mortem injustam seu non promeritam. 6. Reus potest licitè facere, ut non capiatur, vincula & carceres & fringere & fugere, vel etiam se ex manibus satellitum extricare, dummodo ministris justitiæ vim non inferat; hoc enim esset potestati publicæ resistere, quæ consistit in judice & ministris, non in vinculis & carcere, *Less. Sanch. c. 4. dub. 7. Lug. d. 4. à n. 41.* ubi dicit, justè ad triremes damnatum, & jam ibi existentem, licitè fugere posse, quia præceptum ibidem perseverandi est infirmitati humanæ intolerabile, sicut præceptum ferendi mortem vel mutilationem. Sed potestne quis licitè adjuvare reum ad fugiendum, vel carcerem effringendum? *R.* Certum est, id non licere ministris & Of-

ficialibus justitiæ, quia ex officio tenentur custodire; certum est secundò, alios posse suadere reo fugam; quia si reo licitum est fugere, cur non liceat consultori fugam consulere? Tertio licitum est reo præbere instrumenta ad effringendum carcerem; quia reus licitè potest uti illis instrumentis, ergo & alius licitè ea subministrat; sicut si licitè quis piscetur in alieno lacu, licitè ei ad hoc ministro mea retia, ita contra *Sotum, Valent. Nav. tenent Cajet. Salon. Medin. Vasq. Less. c. 31. dub. 6. Sanch. sup. dub. 10. Tamb. l. 9. c. 2. §. 2. n. 12.* ubi dicit, etiam licere reum juvare ad ipsam carceris fractionem: 1. Quia licitè ad hoc reo exhibeo mea instrumenta, cur non meam operam? 2. Reus me licitè adhibet socium in effringendo; cui enim licet finis, etiam licent media necessaria: ergo & ego eum licitè adjuvo; sicut si extremè indigens licitè aliena surripere possit per se, possum & ego pro ipso tanquam instrumentum, idque quoad proximè conjunctos, qui sunt eadem persona cum reo, facilè admitto cum *Dicast. de aliis cum communi N.* quia si cuilibet liceret effringere carcerem, periret omnis carceris securitas, cum facilè uni reo, non autem omnibus invigilari & resisti possit.

* * * *

Ex